

izkupiček za obe mestni vojašnici. — Obč. svet je sprejel tudi računski sklep Kreditnega društva Mestne hranilnice in ji dovolil zvišati denarno zalogo pri Kreditnem društvu od 3 na 6 mil. kron. — Ustreglo se je prošnji Strojnih tovarn in livarn za spremenitev regulacijskega načrta in opustitev dveh projektiranih cest. Obč. svet je odobril bratom Toennies razdelitev parcel, Kemični tovarni dd. v Ljubljani spremembo stavbne črte, Antonu Deghenghiju za spremembo parcelacijskega načrta Kolizejskega poslopja, odobril novi odbor Gasilnega in reševalnega društva in izrekel ob tej priliki prejšnjemu načelniku tega društva, obč. svetniku Josipu Turku zahvalo mestne občine za utrudljivo delo. — Obč. svetnik Maks Lilleg interpelira župana, naj se tudi mestnim uslužbencem dovoli 25% povišek službenih prejemkov, kakor je to dovolila država svojim uslužbencem. Župan pojasni, da je v tej zadevi že izdal odlok za izplačilo teh doklad. Isti občinski svetnik predlaga, da se izvoli odsek za izgotovitev službene pragmatike, kar obč. svet sprejme in izvoli v ta odsek Antona Likozarja, Frana Planinška, Rasta Pustoslemška, Maksa Lillega in Ivana Mlinarja. — Obč. sv. dr. Adlešič je interpeliral župana radi stanovanjske krize in poudarjal, da MOL spričo svojega proračuna ne more v tem pogledu ničesar storiti. Brez sredstev se stanovanjska mizerija ne more odstraniti. Naredba bi morala pritegniti vse interesirane kroge, ne samo milijonarje. Najti se mora ključ, po katerem se bo delalo. Plače uradnikov in drugih so se povsod zvišale, najemnina pa je ostala taka ko preje, razen pri podnajemnikih, katere se naravnost odira. Uvede naj se mestna stanovanjska doklada za tista stanovanja, ki se v ceni niso zvišala in pa revizijo pri podnajemnikih. Iz te stanovanjske doklade naj se ustvari fond za zgradbo hiš. Cene zemljišč so poskočile, MOL bi morala nakupovati zemljišča in jih po zmerni ceni oddajati onim, ki bodo zidali. Poseže naj se po nasilnih sredstvih, t. j. po razlastitvi parcel. Župan odgovarja interpelantu, da se sicer ž njim strinja, toda sedaj je popolnoma izključeno, da bi se zidalo, ker ni dobiti niti cementa niti opeke. Hiša, ki so jo računali pred par meseci na K 900.000,—, bi stala sedaj že 3 milijone kron. — Za mestnega živinozdravnika je imenovan Slavko Plemelj.

24. Danes je prevzel upravnik Milan Grol, zastopnik ministrstva prosvete operno in dramsko gledališče od slovenskega gledališkega konsorcija v državno last.

Te dni slavi ljubljansko Gasilno in reševalno društvo 50letnico svojega obstoja. Ljubljana je v zastavah in podaja dokaz, da ve ceniti zasluge in dobrote, ki jih je deležna s strani tega obč. koristnega društva.

29. V Mariboru se prične danes I. slovenski orlovski tabor, ki bo trajal do 3. avgusta.

Aprovizacija. Prodaja se goveje meso po K 26'— in 24'—, svinjina po K 28'— in 26'—, bel kruh po K 12'—, črn po K 8'— kg.

Umrlo je v Ljubljani v mesecu juliju 131 oseb.

Mestni magistrat v Mariboru Foto dr. H. Böcher

MARIBORSKA KRONIKA

OD 1. I. DO 1. VI. 1934

PIŠE FRANJO BAŠ

Ob vstopu v leto 1934. označuje Maribor najboljše statistika: Porabil je 1933 13,520.000 KW elektrike ter prekosil v tem vsa jugoslovanska mesta, obenem pa dvignil porabo elektrike za 20 %. Tozadevni položaj Maribora v državi kaže ugotovitev, da porabi posamezni Jugoslovan letno povprečno 56 KW elektrike, posamezni Mariborčan pa 300 KW; vode je porabilo mesto Maribor 1933 1,385.593 m³; 1. I. so imeli Mariborčani 1174 radioaparatorov, 189 osebnih in 67 tovornih avtomobilov, 47 motornih koles, 2660 koles in 75 kočij. 1933 je obiskalo Maribor 14.421 tujcev, v osebnem carinskem prometu pa je bilo od 1. IV. 1933 do 31. III. 1934 ocarinjenih 250.475 oseb; od teh jih je pripotovalo 124.901, odpotovalo pa 125.574. Merilo za notranji promet Maribora je mestni avtobusni promet, ki je izvršil 1933 463.000 km voženj in na njih prevozil 830.000 oseb. Brezposelnost

Strossmayerjeva ulica št. 5 in 7 pred zvezo Smetanove z Orožnovo ulico 1934

v Mariboru kaže ugotovitev Pomožne akcije, da ima Maribor 1237 pomoči potrebnih; upoštevajoč pri tem tudi njihove rodbinske člane imamo 12 % Mariborčanov, ki so bili potrebni javnega skrbstva od Pomožne akcije, ki je v zimi 1934 mogla računati z zneskom Din 750.000 (od tega je dala industrija Din 350.000, zbirka po hišah pa Din 250.000). (S tem denarjem so se podvzela javna dela ter otvorila ogrevalnica v Ljudski kuhinji v bivšem Dečjem domu, ki se je preuredil v oskrbnišnico. Hujše kakor Maribor pa je brezposelnost težila okoliške kraje Košake, Pobrežje, Studence, Hoče ter Sv. Lovrenca in Ribnico na Pohorju.

Gospodarsko življenje Maribora označuje razširjanje industrij (J. Hutter & drug, Zelenka & Co., Mariborska tekstilna tvornica, A. Ehrlich), otvoritev novih (Jugotekstil, Jugosvila in M. Rosnerjeva tovarna volnenega blaga), končana reorganizacija (15. V.) mestnih podjetij, mezna gibanja delavstva (Doctor & drug, Mariborska tekstilna tvornica), protest čevljarjev proti otvoritvi prodajalne zagrebške tovarne čevljev »Astre« s shodom in zaprtjem čevljarin in usnjarn na dan 24. I., otvoritev prvega koncesioniranega licitacijskega zavoda v Mariboru (A. Lovrenčič), gradnja Delavskega azila, poudarjena akcija Slov. obrtnega društva za ustanovitev Vajeniškega doma, razmah tujskoprometne organizacije z otvoritvijo ekspozitur v št. Ilju v Slov. goricah in Gornji Radgoni po mariborski Tujskoprometni zvezi, razdelitev enotnega davčnega urada od 15. II. v davčni urad za mesto Maribor in za mariborsko okolico, pospešitev del na pohorski cesti in na cesti od Sv. Petra proti Sv. Lenartu v Slov. goricah, otvoritev novih telefonskih zvez Maribora z inozemstvom (Gross Söding, Voitsberg, Bad Ischl, Peggau, Mattighofen, Schönberg am Kamm, Oberschitzen, Ribnica ob Vrbskem jezeru, Zeltweg, Berndorf, Gmunden, Tulnerbach in Pressbaum), ponovna otvoritev francoske konzularne agenture ter nje poveritev odvetniku V. Rapotcu, vinarski kongres dne 27. V. in prepoved prodajati sladoled po ulicah. Splošni gospodarski položaj Maribora pa najbolje označuje proračun mestne občine, ki izkazuje Din 23,695.232 dohodkov

in enako izdatkov. Trgovski gremij je na občnem zboru (7. IV.) izvolil novi odbor (predsednik F. Pinter), ki je začel z reorganizacijo gremija v Udruženje trgovcev.

Kulturni Maribor kažejo misijonska razstava frančiškanskih Marijinih misijonark 6.—14. I. v dvorani Zadržne gospodarske banke, ki je podala zlasti uspelo sliko vzhodno- in južnoazijske keramike ter pletenin, retrospektivna razstava slik, zlasti grafike Mihe Maleša 18. III.—5. IV. v Kazinski dvorani, trajno napredovanje študijske knjižnice, ki je med drugim pridobila Ottův Slovník naučný, Bédier J. et Hazard, Histoire de la littérature française in Milkau F., Handbuch der Bibliothekswissenschaft, večeri Zgodovinskega društva, redna vodstva po mariborskem muzeju, ustanovitev vzgojne posvetovalnice po društvu Šola in dom, delovanje Protituberkulozne lige, katere zbirka za tuberkulozno bolnišnico v Mariboru je prekoračila po Novem letu 1934 vsoto Din 100.000, akcija za poklicno posvetovalnico, katero je pokrenila Ljudska univerza, ki je vzdrževala redna poljudnoznanstvena predavanja, prireditve IV. pedagoškega tedna 30. IV.—5. V. v kazinski dvorani po Pedagoški centrali, proslava svetnikom proglašene doni Bosca 22. IV. v stolnici in v unionski dvorani, O. Devov večer Glasbene matice 22. I., odkritje spominske plošče na rojstni hiši v št. Jurju pri Celju bratoma Benjaminu in Gustavu Ipacvu po Ipacvevi pevski župi, 20letnica razvitja prapora mariborskega Sokola v Rušah, ustanovitev godbe na pihala za delavstvo tovarne J. Huter & drug, osnovanje Slovenskega bralnega krožka za širjenje domačega čtiva, pobuda za ustanovitev vinarskega muzeja v Mariboru, katero je dal A. Žmavc 19. V. v »Večerniku« in izum plinovnega aparata, katerega je napravil M. Solar, tehnik v mariborski plinarni. V maju se je preselil v Ljubljano tednik »Razgled« in prenehal izhajati, konec marca pa je izšel M. Šnuderlov roman »Izgubljena zemlja«, ki prikazuje mariborske in po-

Grajski trg št. 1 do 1934

dravske prilike v prevratni dobi 1918—20. Izpremembe v vodstvu organizacij so se izvršile pri narodnih železničarjih, ki so izvolili na občnem zboru 29. IV. novi odbor s predsednikom A. Lukačičem in pri Zvezi kulturnih društev, ki pričinja z 29. IV. izvoljenim novim odborom (predsednik J. Pirc) z reorganizacijo na načelu delitve dela.

V političnem življenju so imele krajevne organizacije JNS redne letne občne zборе in 11. III. je priredil »Boj« zborovanje v unionski dvorani.

Na sredi med M. Šolarjevim izumom in športnim življenjem stoji zgraditev prvega mariborskega in jugoslovanskega jadralnega letala Vrana. Zgradili so ga mladi jadralni letalci mariborskega Aerokluba po načrtih ing. B. Cijana v mizarskem podjetju A. Lešnik v Studencih in ga krstili na Tezmem 13. V. Prvo domače jugoslovansko letalo tehta 72 kg, nosilnost znaša 145 kg, možna hitrost do 45 km na uro, zmore višino do 2000 m, razpetina kril meri 8'8 m, dolžina 5'85 m, površina pa znaša 13'2 m². Za start z gumi-jevo vrvjo potrebuje 6 HP.

Sportno življenje so gojili vsi dosednji sportni klubi. Na zunaj se kaže v eksponiranem položaju S. K. Rapida ter po podvigu zimskega sporta, zlasti smučarstva. Med sportnimi novostmi beležimo prvi hockey nastop na Treh ribnikih, kjer je 14. II. organizirala mariborska Zimskosportna podzveza tekmo med S. K. Ilirijo iz Ljubljane ter S. K. Kastner & Öhler iz Gradca. 4. II. sta priredila Mariborski akademski sabljaški klub in Mariborski motoklub na progi Koroška cesta — Kamnica — Koroščevo ulica prvi motojöring v Mariboru. 13. V. je dovolila Zimskosportna zveza v Ljubljani ustanovitev Koroške zimskosportne podzveze, s čimer se je delovno območje Mariborske zimskosportne zveze zmanjšalo za ozemlje Mežiške in Mislinjske doline. Maribor je zapustil eden od pionirjev zimskega sporta Bruno Parma, ki se je uveljavil pri organizaciji zimskosportnega odseka SPD, Mariborskega smučarskega kluba in Mariborske zimskosportne podzveze. V ostalih sportnih panogah je kolesarski in motociklistični klub Perun ustanovil 20. V. kolesarsko sekcijo pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah.

Mestna slika Maribora je podana po novih drevo-rednih nasadih, po kanalizaciji, sistemiziranju cest ter po novih zgradbah, ki deloma izpreminjajo sliko starega zazidanega Maribora, deloma pa izpreminjajo dosednje vrtove, polja in travnike v zazidane ulice.

Mesto je zasadilo s kanadskimi jagnedi (*populus pyramidalis*) Kosarjevo ulico, Vrbanovo in zahodno stran Čopove z javorji (*acer campestris*), Koroščevo na južni strani z okroglimi javorji (*acer platanoides globosa*), Marijino in Kettejevo in trikot pred gostilno Potočnik z okroglimi akacijami (*robinia inermis*), Wildenrainerjevo z okroglim brestom (*ulmus montana globosa*), Jadransko in Beograjsko z jeseni (*fraxinus candida* v Jadranski, *fraxinus excelsior* v Beograjski), Betnavsko cesto pa z velikolistnimi lipami (*tilia grandifolia*). Kostanji so bili posekani na severni Aleksandrovi cesti med Prešernovo in Cankarjevo, na Tattenbachovi ulici med Sodno in Vošnjakovo, na južni Razlagovi med Prešernovo in Cankar-

Prehod za pešce iz Smejanove ulice v Strossmayerjevo in Orožnovo ulico 1933 ter do pomladi 1934

jevo, na vzhodni Ciril-Metodovi od Aškerčeve ulice do Tomšičevega drevoreda ter na Koroščevo ulici od Trubarjeve do Vrazove. Javor (*acer platanoides*) je posekane kostanje nadomestil na Razlagovi, jesen (*fraxinus excelsior*) pa na Koroščevo ulici.

Kanalizirane so bile Kosarjeva ulica, Linhartova, Metelkova od Radvanjske do Pregljeve, Koseskega, Magdalenska in Betnavska cesta med Delavsko in Metelkovo, Marmontova ter Kettejeva med Marmontovo in Betnavsko. Finančno sta krila kanalizacijska dela kanalizacijski fond (cevi) in Pomožna akcija (mezde). S sredstvi Pomožne akcije je bilo tudi regulirano cestišče Delavske ulice med Magdalensko ulico in Betnavsko cesto.

Maja meseca je mariborski občinski svet sistemiziral mestne ulice in ceste v 3 razrede; pri prvem znaša vozišče 10 m, hodnik za pešce pa 4 m, pri drugem 7'5 m in 3 m, pri tretjem pa 6 m in 2 m.

Novo zgradbe so izpremenile predvsem sliko starega Maribora, medtem ko nove zgradbe v smeri proti Kamnici in proti Pohorju samo nadaljujejo današnjo predmestno sliko mesta. V Mariboru polpretekle dobe je začel na vogalu Prešernove in Maistrove ulice z gradnjo stanovanjske hiše industrijalec H. Wögerer, na vogalu Vrazove in Miloša Obiliča stavbna podjetnika ing. arh. J. Jelenc in ing. J. Šlajmer, na vogalu Tattenbachove in Kopališke zobozdravnik dr. B. Kristan, s katerega stavbo v zvezi je tudi regulacija vogala samega, na prostoru severnega trakta starega Scherbaumovega mlina pa odvetnik dr. O. Blanke. Pri glavnem kolodvoru je bila na mestu nekdanje lampisterije dogotovljena nova carinska pošta, na Glavnem trgu M. Osetova trgovska hiša in na mesto 1933 po povodnji porušenega mosta je bil zgrajen na Mariborski otok nov železni most.

Izpremembo v zunanji sliki bo doživel stari Maribor z dvema začetima gradnjama. Lastnik Grajskega kina J. Guštin je podrl, da pozida na istem mestu novo palačo za kino, hišo na Grajskem trgu št. 1, ki je predstavljala na zunaj povprečno meščansko hišo iz začetka XIX. stoletja, po tločrtu pa hišo, ki se je od

Nikolaj Žagar

Alojz Benkovič

Dr. Fran Jankovič

Josip Kostanjevec

obrtnih in stanovanjskih prostorov ob Vetrinjski ulici razvijala z gospodarskimi poslopi in pritliklinami, kakor nekdanjimi kletmi, drvarnicami, hlevi, shrambami za poljske pridelke itd. za dvoriščem proti Gosposki in Volkmerjevi ulici. Drugo zunanjo izpremembo je doživel stari Maribor z zvezo Orožnove s Smetanovo preko Strossmajerjeve ulice. Že 1933 je Maribor razširil Smetanovo ulico proti vzhodu ter jo odprl osebnemu prometu z Orožnovo. Tovorni promet med Smetanovo in Orožnovo pa je zapirala hiša Strossmajerjeva št. 7, ki je bila kot Schmidererjeva ustanova namenjena osirotelim služkinjam. Mestna občina je te preselila v mestno oskrbnišnico ter začela 29. IV. podirati pritlično hišo, kakršnih je v prvi polovici XIX. stoletja nastala dolga vrsta ob Strossmajerjevi ulici; s tem je začela pripravljati za tovorni promet zvezo Orožnove in Smetanove ulice, ki je začetek in zahodni sektor druge mariborske prometne podolžnice.

15. III. je sklenil občinski svet izpremeniti ulična imena samo po rodbinskih imenih, tako da se bo v naprej imenovala n. pr. Jože Vošnjakova ulica samo Vošnjakova ulica itd.; nadalje uvedbo uličnih napisov z življenjsko označitvijo imenika posamezne ulice. 25. V. pa je bila dosedanja ulica Ob železnici preimenovana po umrlem, Ob železnici stanujočem pisatelju J. Kostanjevcu in istočasno je dobila nova ulica na zahodu Koroške ceste ime Bezenškova ulica.

V zasedbi vodilnih javnih mest je bil 5. II. instaliran za stolnega prošta lavantinskega dr. Maks Vraber, 28. II. je predal posle upokojeni prvi državni tožilec dr. Ivan Jančič in 28. IV. je bil umeščen za stolnega dekana lavantinskega dr. Franc Cukala.

Za vedno pa so zapustili Maribor sledeči vidnejši predstavitelji mariborskega življenja: Nikolaj Žagar († 27. I. v Mariboru), Alojz Benkovič († 7. II. v Kamniku), Martin Petelinšek, katehet na deški meščanski šoli († 2. II. v Mariboru), S. M. Anastazija Kopitar, ravnateljica učiteljskega šolskih sester († 10. II. v Mariboru), gledališki igralec Fran Tovornik (27. II. v Mariboru), dr. Fran Jankovič (2. III. v Mariboru), in Josip Kostanjevec († 20. V. v Mariboru).

Žagar Nikolaj je po končanem študiju klasičnega jezikoslovja služil 12 let v Rusiji, 1891—1904 v Dal-

maciji in do upokojitve 1921 v Mariboru. Kot upokojenec je z diogensko skromnostjo in pravo rodoljubnostjo prihranil Din 80.000— za štipendije belokranjskim dijakom (v prvi vrsti iz rodnega Damlja in Dolnjega Suhorja), Din 41.186'18 pa je zapustil Družbi sv. Cirila in Metoda in svojo knjižnico mariborski klasični gimnaziji.

Benkovič Alojz je bil eden osrednjih mariborskih družabnikov, botanik, ki je sestavil Imenik zdravilnih rastlin in Latinsko-slovensko-nemški rastlinski slovar slovenskih dežel, edini Mariborčan, ki se je vztrajno bavil z astronomijo, in prevajalec, ki je poslovenil 23 dram, ter 116 romanov, novel, črtic in pesniških zbirk slovanskih in nemških pisateljev.

Jankovič Fran, dr. med. je bil eden najpomembnejših slovenještajerskih politikov. Na gimnaziji se je udeleževal kot organizator celjskega slovenskega dijaštva, v javnem življenju pa kot narodnoobrambni bорец v Vitanju in Konjicah, politični in gospodarski organizator kozjanskega okraja na programu Slov. kmečke zveze, deželni poslanec v Gradcu, državni poslanec na Dunaju, namestnik deželnega glavarja štajerskega, član kontrolne komisije za avstrijske državne dolgove, varuh aretirancev 1914, sotrudnik majniške deklaracije, tajnik Jugoslovanskega kluba, podpredsednik Narodnega predstavništva, in bil 1919 v S. Protičevem kabinetu minister za vere. Strokovno je deloval pri zdravstveni štajerski zakonodaji, v Mariboru pa kot soustanovitelj in predsednik Zdravniškega društva in soustanovitelj Protituberkulozne lige.

Kostanjevec Josip je pred veliko vojno učiteljeval na Kranjskem, predvsem na vadnici v Ljubljani. Javno je živel kot pripovednik, ki je pod vplivi J. Kersnika in F. Govekarja pisal v Ljubljanski zvon, Kres, Slovan, Dom in svet, Slov. ilustrovani tednik, Zvonček, Popotnik, Učiteljski tovariš, Mentor, Slov. narod, Slovenca, za Mohorjevo družbo in Slov. matico, kjer je 1902—06 urejeval Zabavno knjižnico. Po prevratu se je naselil v Mariboru, pisal manjše stvari za Večernik in pripravljaval spomine na naše pisatelje in kulturne delavce iz polpretekle dobe.

25. V. je sklenil občinski svet sodelovanje Maribora pri »Kroniki«.